

Etkin Katılım Ölçeği Geliştirme ve Uyarlama Çalışması

Hülya GÜVENÇ¹

ÖZ

Bu çalışmanın amacı öğrencilerin derse etkin katılım düzeylerini belirleme amacıyla kullanılabilir bir ölçme aracı geliştirmektir. Bu amaçla biri geliştirme biri uyarlama olmak üzere iki ayrı çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmalara toplam 545 lise öğrencisi ve 361 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Analizler sırasında açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizine başvurulmuş, madde ayırt edicilikleri ve Cronbach Alpha güvenilirlik sayısı hesaplanmıştır. Çalışmalar sonunda etkin katılım ölçeğinin 16 madde ve kendini verme ve hoşnutsuzluğun davranışsal ve duyuşsal boyutlarını ölçen dört alt boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda dört boyutlu modelin hem lise hem de ortaokul öğrencileri için uygun olduğu belirlenmiştir. Ölçek alt boyutlarının Cronbach Alpha katsayıları kendini verme bölümü için lise öğrencilerinde .83 ortaokul öğrencilerinde .82 olarak hesaplanmıştır. Hoşnutsuzluk bölümünün Cronbach Alpha katsayıları ise lise öğrencileri için .78 ortaokul öğrencileri için .83 olarak hesaplanmıştır.

Anahtar kelimeler: Etkin katılım, kendini verme, hoşnutsuzluk, güdü

Development and Adaptation Study of Engagemet &Disaffection Scale

ABSTRACT

The purpose of the study is to develop a scale in order to determine the students' engagement &disaffection to tasks on a certain course. Two pilot studies have done, firstly scale was developed for high school students than it adapted for middle school students. 545 high school, and 361 middle school students participated in the validity and reliability studies. The scale is composed of 16 items and four factors are named as behavioral engagement, emotional engagement, behavioral disaffection and emotional disaffection. .Confirmatory factor analysis showed the model had a reasonably good fit to data for high and middle students. Cronbach internal consistency coefficient of the engagement subscale was found to be .83 for high school and for .82 middle school students. Cronbach internal consistency coefficient of the disaffection subscale was found to be .78 for high school and for .83 middle school students.

Keywords: Effective participation, engagement, disaffection, motivation.

GİRİŞ

Öğrencilerin etkin katılımı üzerinde uzun zamandır çalışılan bir kavramdır. Öğrenme sürecinde öğrenci katılımının önemi ilk kez davranışçı öğrenme kuramlarıyla vurgulanmıştır. Katılım, öğrencinin, öğrenmesi için hazırlanan, işaret ve açıklamalarla belirtilen şekilde etkileşmesi olarak tanımlanmaktadır. (Bloom,1979). Bu etkileşim, yaşantı ürünü olarak belirtilen öğrenmenin

¹Doç.Dr., Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, guvenchulya@gmail.com

gerçekleşmesi için zorunludur (Özçelik, 1992). Öğrencinin etkileşiminin, dolayısıyla katılımının kendisine sunulan öğretim etkinliğine bağlı olduğu, öğretmenin sunumuna bağlı bir etkinlik söz konusu ise dinlemenin de katılım olduğu belirtilmektedir. Bu doğrultuda katılımın açık ya da örtük olarak gerçekleşebileceği belirtilmiştir. Öğrencinin katılımı dışarıdan gözlenebiliyorsa açık, dışardan gözlenemiyorsa örtük katılım olarak ele alınmıştır. Öğretmenin sorduğu sorunun cevabını düşünme örtük katılıma örnek olarak gösterilebilir (Özçelik 1992). Öğrenci katılımını sağlamanın yolu, öğrencinin ön koşul öğrenmelerinin dikkate alınması, işaret ve açıklamaların öğrenciye uygun olması ve öğrencinin güdüsüne bağlanmakta her öğrenciye gereksinim duyduğu kadar katılım fırsatı verilmesi önemle vurgulanmaktadır. Öğrenciler arasındaki temel bireysel farklılığın öğrenmek için gereksinim duydukları süre olarak tanımlandığı bu dönemde, bu vurgunun nedeni açıktır.

Öğrenme kuramlarındaki gelişmelere bağlı olarak öğrenenin öğrenme sürecindeki rolü bilgiyi aktif işleyen ve yapılandıran olarak değişim göstermiştir (Schunk 2012). Öğrencinin katılımı ise, güdüsel kurulumuyla ilişkilendirilmiştir. Bu doğrultuda kendini verme (engagement) ve karşıtı olan hoşnutsuzluk (disaffection) pek çok kurum ve araştırmanın ortaya koyduğu anahtar kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Kendini verme ve bunun karşıtı olarak ele alınan hoşnutsuzluk kavramları öğrencilerin öğrenme etkinliklerinin başlatılma ve sürdürülmesindeki katılımının yoğunluk ve kalitesini belirler (Skinner, Wellborn & Connel, 1990). Öğrencinin derse etkin katılımı temel olarak kendini öğrenmeye vermesiyle ilintilidir.

Kendini verme kavramı, güdülenilmiş eylemin başlatılmasının yanı sıra engel ve zorluklara rağmen eylemin sürdürülmesini tanımlar (Skinner, Kindermann, Connel, & Wellborn, 2009). Kendini derse verme davranışsal ve duyuşsal olmak üzere iki boyut içerir. Kendini derse vermenin davranışsal boyutu öğrenme işi sırasındaki çaba, dikkat ve konsantrasyondan oluşur. Davranışsal olarak kendini derse verme, öğretimsel işi yapma ve sınıfa katılımı da tanımlanabilir (Skinner & Belmont, 1993). Kendini derse vermenin duyuşsal boyutu ise öğrenme sırasındaki coşku, ilgi hoşlanma gibi olumlu duyguları yansıtır. Kendini verme kavramının tersi çaba ve azmin yokluğu olarak ifade edilebilen kendini vermeme olmasına rağmen kavramsal olarak “hoşnutsuzluk” kullanılmaktadır. Çünkü hoşnutsuzluk kendini derse vermemenin yanı sıra zihinsel katılımın olmadan, dikkatin yer almadığı mekanik katılımı da içermektedir. Ayrıca hoşnutsuzluk kavramı sıkılma, üzülmeye ve yabancılaşma gibi olumsuz duygusal öğeleri de kapsar (Skinner Kindermann, Connel, & Wellborn, 2009).

Kendini derse verme öğrenci ediminin önemli bir etkenidir. Araştırmalar kendini vermenin öğrenci başarısı ve davranışlarının güçlü yordayıcısı olduğunu ortaya koymuştur. Öte yandan araştırmalar kendini vermenin öğrenciyi öğrenme ortamındaki riskli davranışlardan koruduğunu ortaya koymuştur (Skinner, Furrer, Marchand, & Kindermann, 2008). Öğrenme sırasında kendini veren öğrenciler diğerlerinden yüksek notlar almakta, eğitimlerini yarıda bırakma oranları daha

düşük olmaktadır. Tersine hoşnutsuz öğrenciler sınıfta bozucu davranışlar sergileme, eğitimlerini yarıda bırakma gibi pek çok riskle karşı karşıyadır (Furrer &,Skinner, 2003).

Kendini verme ve hoşnutsuzluk güdünün en önemli çıktısı olarak ele alınmakta ve diğer öğrenme ürünleri ile güdü arasındaki aracı değişken olarak görülmektedir. Bu doğrultuda, öğrencilerin kendini verme ve hoşnutsuzluk durumlarını belirleyen bir ölçeğe gereksinim olduğu düşünülmüştür. Son dönemde yabancı dilde yapılan çalışmalarda kendini verme ve hoşnutsuzluk kavramları (engagement&disaffection) bir arada kullanılmakla birlikte dilimizde bunun yaratacağı kargaşa ve güçlük düşünülerek ölçeğin dilimizde Etkin Katılım Ölçeği olarak anılmasının uygun olacağı kanısına varılmıştır. Bu ölçeğin öğrenci güdüsünü inceleyen araştırmacılar tarafından kullanılabilmesi ve alanyazına önemli katkı yapacağı düşünülmüştür. Öte yandan öğrencilerinin güdüsel durumunu izlemek isteyen öğretmen ve okul rehberlik servislerinin kullanabileceği böyle bir ölçeğin uygulamaya da önemli katkı yapacağı umulmaktadır.

YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı lise ve ortaokul öğrencileri için Etkin Katılım ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılmasıdır. Bu amaçla iki ayrı çalışma yapılmıştır. Birinci çalışmada lise öğrencileri için Etkin katılım ölçeği geliştirilmiş, ikinci çalışmada ise geliştirilen ölçeğin ortaokul öğrencilerine uyarlaması yapılmıştır.

Çalışma 1: Etkin Katılım Ölçeğinin Geliştirilmesi

Etkin katılım ölçeği lise öğrencilerinin derse kendini verme ve hoşnutsuzluk durumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir.

Katılımcılar

Etkin katılım ölçeğinin geliştirilmesi ve lise öğrencileri için geçerlik güvenilirlik çalışması iki çalışma grubu üzerinde gerçekleştirilmiştir. Birinci çalışma grubuna 2011-2012 öğretim yılında Çanakkale merkez ilçede dört farklı okula devam eden 139'i kız, 121'i erkek olmak üzere toplam 260 lise öğrencisi alınmıştır. Bu öğrencilerin %36'sı (n=94) dokuzuncu sınıfa, %28'i (n= 73) onuncu sınıfa, % 24'ü (n=62) onbirinci sınıfa %12'si (n= 31) onikinci sınıfa devam etmektedir. Öğrencilerin yaşlarının 14 ile 19 arasında değiştiği, yaş ortalamasının 16.8 olduğu saptanmıştır. Birinci çalışma grubundan elde edilen verilere açılımlı faktör analizi uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinin uygulandığı ikinci çalışma grubuna ise aynı öğretim yılında aynı liselerin farklı şubelerinde öğrenim gören 159'u kız, 126'sı erkek olmak üzere toplam 285 lise öğrencisi katılmıştır.

Etkin Katılım Ölçeğinin Geliştirilmesi

Etkin katılım ölçeğinin taslağı oluşturulurken öncelikle bu konuda yapılmış çalışmalar ve ölçekler incelenmiştir. Ayrıca 9 lise öğrencisi ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Ses kayıt cihazıyla kaydedilen bu görüşmelerin yazılı dökümü yapılmıştır. Öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden yola çıkılarak oluşturulan taslak formda Wellborn (1991) tarafından geliştirilen maddelerin bir kısmı aynen yer almıştır. Sonuçta 35 maddelik bir ölçek formu oluşturulmuştur. Hazırlanan taslak dörtlü likert tipi bir ölçektir. Hazırlanan taslak formla ilgili üç uzmanın görüşlerine başvurulmuş, onların görüşleri doğrultusunda bazı maddeler düzenlenmiştir.

Veri Analizi

Etkin katılım ölçeğinin yapı geçerliğini saptamak amacıyla öncelikle açımlayıcı faktör analizine başvurulmuştur. İlk olarak verilerin açımlayıcı faktör analizine uygunluğu Kaiser Meyer Olkin (KMO) ve Bartlett's Sphericity test ile belirlenmiştir. Açımlayıcı faktör analizi varimax tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Ölçek faktörlerinin belirlenmesinde özdeğeri 1'den büyük faktörlerin dikkate alınmıştır. Yapı geçerliliği sonuçları ölçek alt boyutları arasındaki korelasyonun hesaplanmasıyla desteklenmiştir. Madde analizi için madde ölçek korelasyonlarının hesaplanması yanı sıra, ayırt ediciliğinin saptanması için alt ve üst %27'lik grupta yer alan katılımcıların ortalamaları bağımsız *t* testle karşılaştırılmıştır. Güvenirliğin belirlenmesi için ise Cronbach Alpha Güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır. Daha sonra ikinci çalışma grubundan elde edilen veriler kullanılarak Doğrulayıcı faktör analizine başvurulmuştur. Açımlayıcı faktör, güvenilirlik katsayısı ve *t* test hesaplamaları SPSS 17 programı, doğrulayıcı faktör analizi ise Lisrel 8.51 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Faktör analizlerinde Maksimum Olabilirlik yaklaşımı kullanılmıştır.

Çalışma 2: Etkin Katılım Ölçeğinin Ortaokul Öğrencilerine Uyarlanması

Lise öğrencilerinin derse kendini verme ve hoşnutsuzluk durumlarını belirlemek amacıyla geliştirilen etkin katılım ölçeğinin ortaokul öğrencilerine uygunluğunu belirlemek için gerçekleştirilmiştir.

Katılımcılar

Ölçeğin uyarlama çalışmasına 2012-2013 öğretim yılında Çanakkale merkez ilçede 6 farklı okula devam eden 188'i kız, 173'ü erkek olmak üzere toplam 361 ortaokul öğrencisi alınmıştır. Bu öğrencilerin % 15'i (n=54) beşinci sınıfa, %23'ü (n= 83) altıncı sınıfa, % 26'sı (n=94) yedinci sınıfa %36'sı (n= 130) sekizinci sınıfa devam etmektedir. Öğrencilerin yaşlarının 10 ile 15 arasında değiştiği, yaş ortalamasının 13.1 olduğu saptanmıştır.

Etkin Katılım Ölçeğinin Uyarlanması

Lise öğrencileri için geliştirilen ölçeğin ortaokul öğrencilerinde kullanımının uygun olup olmadığını belirlemek için öncelikle iki uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Sonra ölçek beşinci sınıfa devam eden 16 kişilik bir öğrenci grubuna uygulanmış, öğrencilerin anlayamadıkları ifadeleri sormaları istenmiştir.

Yapılan görüşme ve gözlemler sonucu ölçeğin ortaokul öğrencilerine uygulanabileceği sonucuna varılmıştır.

Veri Analizi

Etkin katılım ölçeği için önerilen dört faktörlü yapının uygunluğunu belirlemek için doğrulayıcı faktör analizine başvurulmuştur. Güvenirliğin belirlenmesi için ise Cronbach Alpha Güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır. Güvenirlik katsayısı hesaplamaları SPSS 17 programı, doğrulayıcı faktör analizi ise Lisrel 8.51 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Faktör analizinde Maksimum Olabilirlik yaklaşımı kullanılmıştır

BULGULAR

Ölçeğin lise düzeyi öğrencilerle gerçekleştirilen geliştirme ve ortaokul düzeyi öğrencilerle gerçekleştirilen uyarlama çalışmalarından elde edilen bulgular aşağıda ayrı ayrı sunulmuştur.

Çalışma

Etkin Katılım Ölçeğinin yapı geçerliliğinin incelenmesi amacıyla faktör analizine başvurulmuştur. Faktör analizinden önce verilerin faktör analizine uygunluğunun belirlenmesi amacıyla Kaiser Meyer Olkin (KMO) katsayısı hesaplanmış, Bartlett's Sphericity test uygulanmıştır. KMO katsayısı .825 olarak hesaplanmış, Bartlett's Sphericity değerinin de ($\chi^2= 1418.89$, $p<.01$) anlamlı olduğu, verilerin faktör analizi için uygun olduğu belirlenmiştir.

Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları: Faktör analizi sonucu faktör yükü .50'nin altında yer alan 19 madde ölçekten çıkarılmış ve analiz tekrarlanmıştır. Kaiser özdeğeri 1'den büyük faktörlerin dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir (Şencan, 2005). Bu doğrultuda analiz sonucunda maddelerin özdeğeri 1'den büyük dört faktör altında toplandığı görülmüştür. Faktörlerden birincisinin özdeğeri 5.06, ikincisinin özdeğeri 2.02, üçüncüsünün özdeğeri 1.37, dördüncüsünün 1.13 olup, dört faktör birlikte toplam varyansın %59.91'ini açıklamaktadır. Döndürme sonrası maddelerin faktör yükleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo1. Faktör Analizi Sonuçları, Madde Ölçek Korelasyonları ve *t* Test Sonuçları

Madde	İlk Madde No	Döndürme Sonrası Faktör Yükleri				Madde- Ölçek r	<i>t</i>
		1. F	2. F	3.F	4.F		
1	5	.78	.06	-.20	-.18	.51	9.94*
2	7	.71	.29	-.09	.05	.41	6.91*
3	4	.70	.13	.17	-.20	.41	6.80*
4	8	.68	.16	-.02	-.18	.46	7.34*
5	13	.20	.78	-.23	-.03	.58	12.02*
6	9	.21	.74	-.13	-.24	.60	11.09*
7	11	.18	.73	-.02	-.23	.51	9.29*
8	6	.14	.57	-.44	-.14	.56	9.94*
9	16	.01	-.24	.76	.26	.60	9.06*
10	14	-.01	-.08	.73	.26	.53	8.94*
11	15	-.05	-.03	.70	.03	.51	6.81*
12	28	-.07	-.21	.63	.35	.55	12.11*
13	22	-.28	-.05	.08	.80	.51	9.98*
14	23	-.30	-.02	.11	.68	.47	9.50*
15	24	-.05	-.31	.07	.68	.48	8.34*
16	25	.03	-.30	.24	.68	.49	8.51*
Eigen Değeri		5.06	2.02	1.37	1.13		
% of Varyansı		15.21	15.15	14.77	14.76		
Cronbach Alpha		.74	.79	.73	.74		

* $p < .05$

Tablo 1’de görüldüğü gibi faktörler dörder maddeden oluşmakta birinci faktör davranışsal kendini vermeyi, ikinci faktör duyuşsal kendini vermeyi üçüncü faktör, davranışsal hoşnutsuzluğu dördüncü faktör duyuşsal hoşnutsuzluğu ölçmektedir. Maddelerin faktör yükleri .57 ile .80 arasında değişmektedir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi madde ölçek korelasyonları .60 ile .41 arasında değişmektedir. Genel olarak madde-toplam korelasyonu .30’dan yüksek maddelerin bireyleri iyi derecede ayırt ettiği düşünüldüğünde, maddelerin ayırt ediciliğinin yüksek olduğu söylenebilir (Büyüköztürk, 2007). Madde ayırt ediciliğiyle ilgili daha fazla kanıt toplamak amacıyla alt ve üst % 27’lik gruplardaki katılımcıların maddelere verdikleri yanıtlardan elde edilen puanlar, bağımsız *t* testi ile karşılaştırılmış, hesaplanan *t* değerleri Tablo 1’de sunulmuştur. Grupların puanlarında, üst grup lehine gözlenen farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda bu maddelerin ayırt ediciliklerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Birinci uygulama grubundan elde edilen verilere göre hesaplanan Cronbach Alpha katsayılarına göre ölçeğin güvenilirlik katsayıları .74 ile .79 arasında değişmektedir. Alanyazın doğrultusunda ölçeğin ilk iki boyutunun kendini

verme diğer iki alt boyutunun hoşnutsuzluğu ölçtüğü görülmüştür. Sekiz maddelik kendini verme bölümünün Cronbach Alpha katsayısı .81, sekiz maddelik hoşnutsuzluk bölümünün Cronbach Alpha katsayısı .77 olarak hesaplanmıştır.

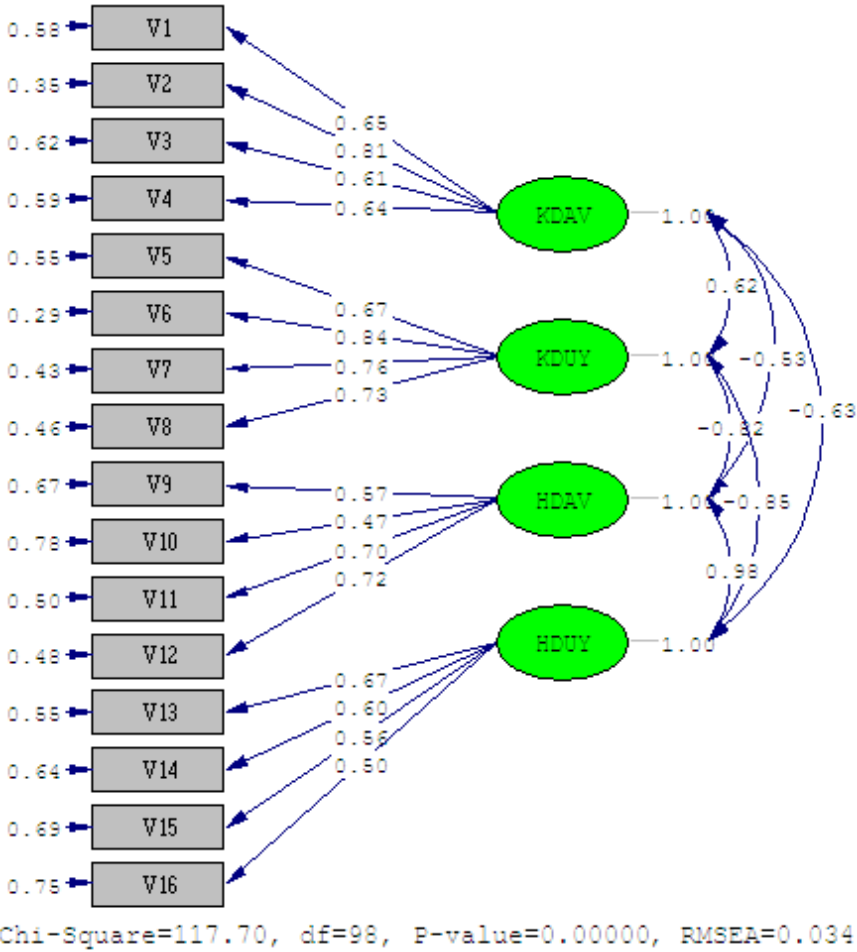
Tablo 2.Etkin Katılım Ölçeğinin Alt Boyutları ve Bölümleri Arasındaki Cronbach Alpha güvenilirlik Katsayıları

Faktör	KDav	KDuy	HDav	HDuy	Kendini verme
KDuy	.43**				
HDav	-.16*	-.45**			
HDuy	-.41**	-.46**	.38**		
Kendini verme	.84**	.85**	-.36**	-.51**	
Hoşnutsuzluk	-.33**	-.55**	.84**	.81**	-.52**

*p<.05; **p<.01

Etkin katılım ölçeğinin alt boyutları arasındaki korelasyon incelendiğinde ise faktörler arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Kendini vermenin duyuşsal ve davranışsal boyutları arasındaki korelasyon katsayısının .43 hoşnutsuzluğun duyuşsal ve davranışsal boyutları arasındaki korelasyon katsayısının .38 olduğu görülmüştür. Kendini vermeye ilgili iki alt boyut ile hoşnutsuzlukla ilgili iki alt boyut arasındaki korelasyon katsayılarının ise -.16 ile -.46 arasında değiştiği görülmüştür. Korelasyon katsayısının .60'dan daha yukarı olduğu durumlarda boyutların bağımlı olduğundan ve hepsinin birlikte tek bir kavramsal yapıyı ölçtüğünü belirtmektedir (Şencan, 2005: 778). Bu doğrultuda ölçek alt boyutlarının farklı kavramsal yapıları ölçtüğü söylenebilir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları: Ölçeğin geçerliliğini belirlemek üzere yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre belirlenen dört boyutlu yapının doğruluğunu sınamak için doğrulayıcı faktör analizine başvurulmuştur. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda Ki Kare ($\chi^2=117.70$), serbestlik derecesi ($df=98$, $p=0.00$) oranının $\chi^2/df=1.20$; RMSEA= 0.034; SRMR= .046, AGFI= .89; CFI=.98; GFI=.92; NNFI=.98 olduğu görülmüştür. Ki kare serbestlik derecesi oranında 2 den düşük, RMSEA ve SRMR değerlerinin .05'ten düşük AGFI değerinin .85'ten; CFI, GFI ve NNFI değerlerinin .95 değerinden yüksek olması iyi uyum iyiliği değerleri olarak kabul edilmektedir (Şimşek, 2007). Bu doğrultuda Etkin Katılım Ölçeğiyle ilgili dört boyutlu yapının uygun olduğu söylenebilir. Doğrulayıcı faktör analizi ile hesaplanan standardize edilmiş madde faktör katsayıları Şekil 1' de sunulmuştur. Görüldüğü gibi madde-faktör doğrudan ilişki katsayıları .50 ile .84 arasında maddelerin hata varyansları .35 ile .78 arasında değişmektedir. Gözlenen madde ölçek ilişkilerinin anlamlı olduğu belirlenmiştir.

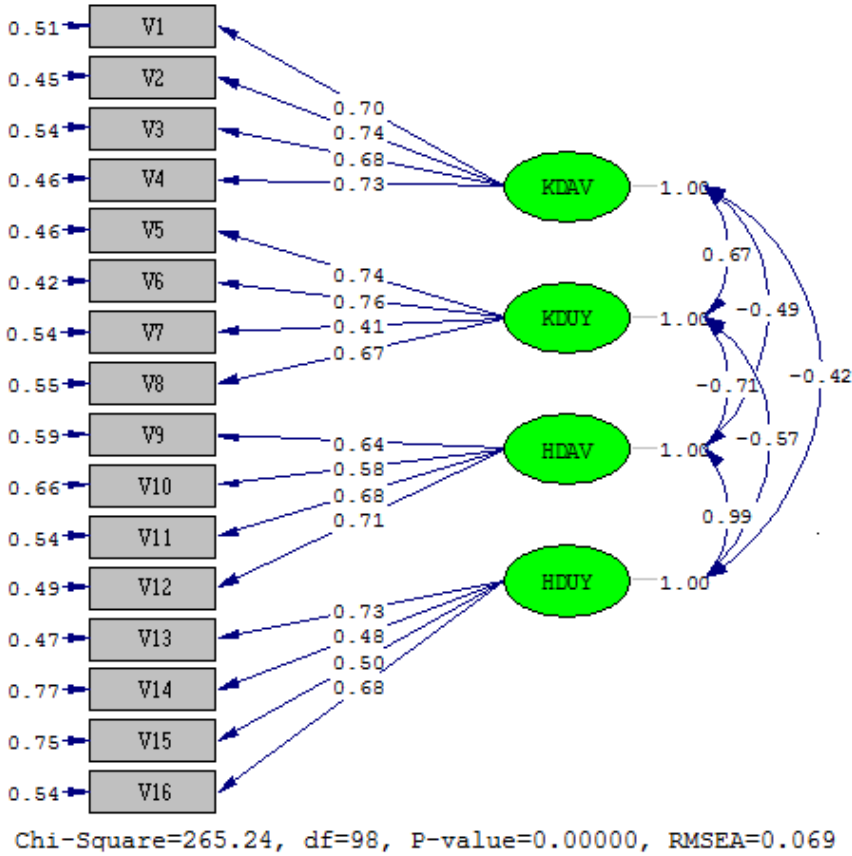
Şekil 1. Etkin Katılım Ölçeğinin Lise Öğrencileri için Path Diyagramı

Ölçeğin güvenilirlik çalışması ikinci uygulama grubu için tekrarlanmış, Cronbach Alpha katsayısı davranışsal kendini verme alt boyutunda .78; duyuşsal kendini verme .81; davranışsal hoşnutsuzluk .71 ve duyuşsal hoşnutsuzluk alt boyutunda .66 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin kendini verme bölümünün Cronbach Alpha katsayısı .83, sekiz maddelik hoşnutsuzluk bölümünün Cronbach Alpha katsayısı .78 olarak hesaplanmıştır.

Çalışma 2

Etkin katılım ölçeği için önerilen dört faktörlü yapının ortaokul öğrencilerine için uygunluğunu belirlemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizine başvurulmuştur. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda Ki Kare ($\chi^2=265.24$),

serbestlik derecesi ($df=98$, $p=0.00$) oranının $\chi^2/df=2.71$; RMSEA= 0.069; SRMR= .053, AGFI= .88; CFI=.91; GFI=.92; NNFI=.89 olduğu görülmüştür. Ki kare serbestlik derecesi oranında 2 den düşük, RMSEA ve SRMR değerlerinin .05'ten düşük AGFI değerinin .85'ten; CFI, GFI ve NNFI değerlerinin .95 değerinden yüksek olması iyi uyum iyiliği değerleri olarak kabul edilmektedir (Şimşek, 2007). Bu doğrultuda etkin katılım ölçeğiyle ilgili dört boyutlu yapının uygun olduğu söylenebilir. Doğrulamalı faktör analizi ile hesaplanan standardize edilmiş madde faktör katsayıları Şekil 1' de sunulmuştur. Görüldüğü gibi madde-faktör doğrudan ilişki katsayıları .41 ile .76 arasında maddelerin hata varyansları .42 ile .77 arasında değişmektedir. Gözlenen madde ölçek ilişkilerinin anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Şekil 2. Etkin Katılım Ölçeğinin Ortaokul Öğrencileri için Path Diyagramı

Ölçeğin ortaokul öğrencilerinde güvenilir olup olmadığını belirlemek amacıyla Cronbach Alpha katsayıları hesaplanmış, davranışsal kendini verme alt

boyutunda .81; duyuşsal kendini verme.71; davranışsal hoşnutsuzluk .75 ve duyuşsal hoşnutsuzluk alt boyutunda .71 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin kendini verme bölümünün Cronbach Alpha katsayısı .82, sekiz maddelik hoşnutsuzluk bölümünün Cronbach Alpha katsayısı .83 olarak hesaplanmıştır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç olarak bu çalışma kapsamında öğrencilerin derse kendini verme ve hoşnutsuzluk durumlarını belirleyen geçerli ve güvenilir bir ölçek elde etme amacıyla lise öğrencilerinin katılımı ile bir ölçek geliştirilmiş, sonra bu ölçeğin ortaokul öğrencileri için uyarlaması yapılmıştır.

Lise öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirilen çalışmalar Etkin Katılım Ölçeğinin 16 maddeden oluşan geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu ortaya koymuştur. Ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla yapılan açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ölçeğin dört alt boyutu olduğunu ortaya koymaktadır. Alanyazın doğrultusunda ölçeğin iki alt boyutunun birlikte öğrencilerin kendini derse verme durumlarını diğer iki alt boyutunda hoşnutsuzluk durumlarını ortaya koyduğu söylenebilir. Ancak alt boyutlar arasında hesaplanan ilişki katsayıları bu alt boyutların tek boyut olarak ele alınamayacağını göstermektedir.

Ölçeğin ortaokul öğrencileri için yapılan uyarlama çalışması etkin katılım ölçeğinin bir değişikliğe uğramaksızın ortaokul öğrencilerinin katılım düzeyini belirlemekte de kullanılabileceğini göstermektedir.

Etkin katılım ölçeği öğrencilerin etkin katılımlarının çıktı ya da öğrenme ürünlerine etkisi ile aracı değişken olarak kabul edildiği araştırmalarda program, sınıf değişkenlerinin etkilerinin incelenmesi amacıyla kullanılabilir. Özyeterlik algısı, başarı güdüsü başarı-başarısızlık yüklemeleri gibi farklı güdüsel yapıların öğrencilerin etkin katılımlarını nedenli etkilediğinin ortaya konması, güdü dışındaki değişkenlerin etkisinin incelenmesinin alanyazına önemli katkı getireceği söylenebilir. Yanı sıra öğretimsel uygulamaların etkisine odaklanan araştırmacılar ve temel amacı uygulamalarının etkililiğini izlemek olan öğretmenlerin kullanımına da uygundur.

KAYNAKLAR

- Bloom, B. S. (1979). İnsan nitelikleri ve öğrenme. *Milli Eğitim Basımevi, Ankara*.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Furrer, C., & Skinner, E. A. (2003). Sense of relatedness as a factor in children's academic engagement and performance. *Journal of Educational Psychology, 95*, 148-162.
- Özçelik, D. A. (1992). *Eğitim programları ve öğretim:(genel öğretim yöntemi)*. ÖSYM.
- Schunk DçH. (2012) *Learning theories*. Boston:Pearson Inc
- Skinner, E. A., & Belmont, M. J. (1993). Motivation in the classroom: Reciprocal effects of teacher behavior and student engagement across the school year. *Journal of Educational Psychology, 85*, 571-581.

- Skinner, E., Furrer, C., Marchand, G., & Kindermann, T. (2008). Engagement and disaffection in the classroom: Part of a larger motivational dynamic?. *Journal of Educational Psychology, 100*(4), 765.
- Skinner, E. A., Kindermann, T. A., Connell, J. P., & Wellborn, J. G. (2009). Engagement As An Organizational Construct In The Dynamics Of Motivational Development. In K. Wentzel & A. Wigfield (Eds.), *Handbook of motivation in school* (pp. 223-245). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Skinner, E. A., Wellborn, J. G., & Connell, J. P. (1990). What it takes to do well in school and whether I've got it: A process model of perceived control and children's engagement and achievement in school. *Journal of educational psychology, 82*(1), 22.
- Şencan, H. (2005). Sosyal ve davranışsal ölçümlerde geçerlilik ve güvenirlik Ankara: Seçkin Matbaası.
- Şimşek, Ö.F. (2007). Yapısal eşitlik modellemesine giriş - Temel ilkeler ve LISREL uygulamaları. Ankara: Ekinoks Yayıncılık.
- Wellborn, J. G. (1991). *Engaged and disaffected action: The conceptualization and measurement of motivation in the academic domain*. Unpublished doctoral dissertation, University of Rochester, New York.

SUMMARY

Recently the concept engagement and its opposite disaffection, appear as key concepts in many theories and much research. The concepts engagement and its opposite disaffection, determine the intensity and quality of the participation in beginning and continuing the learning activities of students (Skinner, Wellborn & Connel, 1990). The student's active participation in the class is basically related to their engagement to learning.

The engagement concept defines the initiation of motivated action as well as its continuation in spite of obstacles and difficulties (Skinner Kindermann, Connel, & Wellborn, 2009). The students' engagement in the lesson involves two dimensions, namely the behavioral and emotional dimensions. The behavioral dimension of engagement, involves the effort, attention and concentration during the act of learning. Engagement in behavioral terms may be defined carrying out the learning activity and class participation (Skinner & Belmont, 1993). The emotional dimension of engagement reflects positive emotions such as the enthusiasm, interest and enjoyment experienced during learning.

Engagement is an important factor of the action of the student. Researches have shown that engagement is a strong predictor of student success and behaviour. Researches have also found that engagement protects the student from risk-involving behaviour in the learning environment (Skinner, Furrer Marchand, & Kindermann, 2008). Students who are engaged during learning achieve better grades compared to the other students and have a weak chance of drop out. On the opposite side, disaffected students face many risks such as disrupting the class and dropp out (Furrer &,Skinner, 2003).

Purpose of to this study develops an instrument to determine students' engagement and disaffection. In Turkey there are several instruments to determine student motivation based on different motivation concepts such as achievement motivation. Inventories to measure engagement are limited in Turkey.

In this study two independent study have done. First engagement and disaffection scale developed for high school students than the scale adapted for middle school students. Participants of study was 545 high school, and 361 middle school students.

Effective Participation is a scale developed by the researcher to determine the students' engagement and disaffection to tasks on a certain course. In addition to the items in the scale developed by Wellborn (1991), a scale form consisting of 35 items was created as a result of semi-structured interviews held with students.

The preliminary test of the scale was conducted on 260 high school students. The instrument's construct validity was assessed by using a principal components factor analysis of direct oblimin with Kaiser Normalization Rotation

and factor correlation matrix. Kaiser-Mayer-Olkin Measure of Sampling Adequacy was 0.83, and Bartlett's Test of Sphericity was significant by 0.01. using the Kaiser eigenvalues criterion, four factors extracted that collectively explained 59.91% of the variance, thus suggesting the instrument exhibited satisfactory construct validity. The exploratory factor analysis revealed the fact that the scale consisted of four factors and 16 items. The scale's factor loads vary between .57 and .80. Also item -total correlations vary between .60 and .41. Four items of the scale measure behavioral engagement, four items emotional engagement, four items behavioural disaffection and four items emotional disaffection.

Then 16 item version of scale was conducted on 285 high school students. The results of the verifying confirmatory factor analysis for the scale's study group indicated that the four sub-dimension structure proposed for the scale was suitable. The fit statistics have indicated that the research model provides a reasonably good fit to the data ($\chi^2=117.70$; $df=98$, $p=0.00$; $\chi^2/df=1.20$; $RMSEA=0.034$; $SRMR=.046$, $AGFI=.89$; $CFI=.98$; $GFI=.92$; $NNFI=.98$). The Cronbach's alpha internal consistency coefficients of the sub-dimensions of the scale were .78 behavioral engagement, .81 emotional engagement, .71 behavioral disaffection and .66 emotional disaffection. The scale's Cronbach's alpha internal consistency coefficient was .81 for engagement and its Cronbach's alpha internal consistency coefficient was .78 for disaffection.

As another study engagement and disaffection scale was conducted on 361 middle school students. Confirmatory factor analysis showed the model had a reasonably good fit to data ($\chi^2=265.24$; $df=98$, $p=0.00$; $\chi^2/df=2.71$; $RMSEA=0.069$; $SRMR=.053$, $AGFI=.88$; $CFI=.91$; $GFI=.92$; $NNFI=.89$) students. The Cronbach's alpha internal consistency coefficients of the sub-dimensions of the scale were .81 behavioral engagement, .71 emotional engagement, .75 behavioral disaffection and .71 emotional disaffection. The scale's Cronbach's alpha internal consistency coefficient was .82 for engagement and its Cronbach's alpha internal consistency coefficient was .83 for disaffection.

The results of the study indicate that the Enggement and Disaffection Scale can be used as a valid and reliable instrument for both high and middle school students. It is suggested that the scale should be used by researchers or teachers who interested in engagement as output of motivation or a mediated variable between inputs and outcomes of learning and teaching processes.